

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio quinta. Quid sit in humanitate Christi hæc virtus seu potentia per
quam operatur miraculose, vt instrumentum Verbi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

humanam autem naturam Christi, instrumentaliiter & per ministerium.

Ad secundam rationem responderetur, illa omnia, de quibus ibi fit mentio, quamvis per se non sint requisita ad causalitatem instrumentalem, tamen ad perfectam causam meritoriam, vel necessario, & per se requiri, vel saltem multum conferre: & etiam esse aptissima ornamenta humanitatis, quæ est instrumentum coniunctum Verbi, licet ad causalitatem instrumentalem non essent simpliciter necessaria.

Gratia hominum
quomodo
sit partici-
pato gra-
tia Christi.

Christus ergo dicitur per se gratus, per gratiam venerationis, ratione cuius etiam ipsam gratiam accidentalem a se habere dicitur. Alij vero sanctificantur per gratiam participatam ab alio, quæ tamen, physice loquendo, non est propria participatio gratiæ Christi, sed diuinitatis, quæ sola est principale principium eius, atque adeo primum etiam exemplar ex parte causæ efficientis sufficientissimum. In genere autem causæ meritorie dici potest nostra gratia participatio iustitiæ Christi, in quantum illa fuit principium merendi nobis iusticiam: & eodem modo gratia Christi potest dici exemplar nostræ gratiæ ex parte nostra, quia oportet, ut illi in gratia conformemur: ut in simili dixit D. Thom. in 4. q. 56. art. 1. ad tertium, quæ omnia respectu physice causalitatis instrumentalis quasi concomitantur se habent. Et per hæc responsum est ad alias rationes, quæ difficultatem non habent.

SECTIO V.

Quid sit in humanitate Christi hæc virtus seu potentia, per quam operatur miraculose ut instrumentum Verbi.

In hoc dubio explicandus est modus, quo humana natura eleuari potuit ad hos effectus miraculose producendos, & simul expedietur difficultas, in qua hærebatur illa sententia, quæ hanc physicam efficientiam negabat. Sunt autem inter Theologos varij modi explicandi hanc rem. Primus est, humanitati Christi datam esse qualitatem aliquam superioris ordinis, quæ esset virtus instrumentaria ad has actiones efficiendas, sicut à multis philosophis dicitur calor datus igni, ut sit illi instrumentum ad formam substantialem producendam. Ita opinantur Paludanus, Capreolus, & Ferrarius, locis suprà citatis, & D. Thomas tribuunt, qui de humanitate Christi loquens, nunquā hoc significauit: quanquam agens de sacramentis, interdum obscure loquatur, ut suo loco videbimus. Scorus etiam in 4. distinctio. 1. quæst. 4. & 5. & distinctio. 6. quæst. 5. & Ricardus, distinctio. 1. articulo. 4. quæst. 3. quamvis hanc efficientiam negent, tamen, si admitatur, necessarium putant, fieri media aliqua qualitate. Fundamentum est illud suprà tactum, quia humanitas non potest fieri potentior, nisi aliqua virtus ei addatur, non potest autem addi, nisi per aliquam qualitatem.

Palud.
Capreol.
Ferrar.

Scor.
Ricard.

Hæc tamen opinio mihi non probatur, sicut nec Caietanus, Soto & alij discipulis D. Thomæ, quam contra illius doctrinam esse existimo: nam in 2. 2. quæst. 178. articulo. 1. ad primum, impossibile existimat principium operandi miracula esse aliquam qualitatem habitualiter manentem in anima: si autem in Christo esset hæc virtus esset aliqua qualitas permanens per modum habitus, quia hoc modo communicata est illi hæc potentia faciendi miracula. Adde, si non potest dari talis qualitas permanens, à fortiori nec dari posse per modum transeuntis, quidquid Capreolus & alij dicant: tum quia qualitas permanens perfectior est, quam transeuntis, saltem in modo existendi: tam etiam, quia nulla intelligi potest huiusmodi qualitas, quæ sit transiens ad modum rei successiuæ, quia non habebit unam partem post aliam, sed tota simul erit cum omnibus suis partibus pro aliquo instanti, aut tempore, & solum dice-

tor transiens, quia breui tempore duraturus est: omnis autem huiusmodi qualitas, cum natura sua non pendeat à causa successiuæ, sicut conseruatur à Deo per breue tempus, ita potest per longum conseruari. Si ergo potest esse per modum transeuntis, etiam poterit esse permanens per modum habitus; est ergo eadem ratio de utraque, & ita rationes, quas faciemus, quæ de utraque procedent. Probatum ergo primo, hanc virtutem humanitatis Christi non esse aliquam qualitatem illi superadditā, quia vel qualitas illa potest natura sua facere hæc opera, vel non; si non, non est ergo virtus miraculorum, & sine causa ponitur, nam oportebit de eadem quærere, quomodo eleuetur ad agendum ultra terminos nature sue; si vero dicatur natura sua hoc posse, contra hoc procedunt fere omnes rationes factæ præcedenti sectione, quibus ostendimus, superare naturalem perfectionem qualitatis finitæ, habere naturalem vim ad efficienda opera supra totam legem nature, solum quia non implicat contradictionem. Quod si dicatur, eas rationes procedere de principio principali agendi, non vero de instrumento, fateor ad hoc probandum habere maiorem vim: tamen, si proportionaliter applicentur, saltem multæ ex illis satis probabiliter ostendunt, excedere perfectionem cuiusdam accidentis, & qualitatis finitæ, habere connaturalem vim, etiam instrumentalem, ad tot effectus, tamque supernaturales, & admirabiles. Secundo, quia omnis qualitas, quæ operatur ad efficiendum perfectius opus per modum instrumenti, semper illud facit media aliqua actione magis proportionata, cuius ipsa sit veluti propriū, & principale principium: ut, si calor est instrumentum ad faciendam formam substantialem, hoc facit, præuia calefactione, quæ est actio sibi accommodata tanquam proprio & principali principio; & idem est de reliquis. Et hoc principium docuit D. Thomas, prima Parte, quæst. 45. articulo. 5. & rationem eius reddidit, quia nisi hæc instrumenta connaturalia agerent aliquid proprium, quo attingerent effectum principalis agentis, nulla esset ratio assignandi determinata instrumenta ad determinatas actiones: at vero in huiusmodi qualitate non potest intelligi talis actio connaturalis, quæ natura sua tendat & quasi viam præparet ad actionem principalis agentis. Respondetur potest ex Capreolo & alijs, hanc qualitatem efficere quandam præuiam dispositionem, per quam attingit effectum principis agentis. Sed in primis nec ipsi explicant, nec facile concipi potest, quæ dispositio sit ista, quæ paret viam ad consecrationem, vel restitutionem visus, vel alias similes actiones. Et deinde interrogo, an illa dispositio sit aliqua naturalis qualitas, vel supernaturalis: si naturalis, impertinens est, neque ex natura sua disponere potest ad effectum supernaturalem: si supernaturalis, illa non poterit fieri ab alia qualitate, ut à principio principali: fiet ergo instrumentaliter: ergo oportebit fieri alia actione præuia, & sic procedemus in infinitum, vel argumentum suam vim retinebit. Et confirmatur, nam si hæc qualitas miraculorum effectrix haberet propriam aliquam operationem præuiam, cuius ipsa esset veluti proprium & principale principium, dependeret in illa à distantia loci, à dispositione, seu resistantia medijs seu virtutibus. Quæ ratio etiam probat, actionem hanc instrumentalem faciendi miracula, non esse ex naturali virtute alicuius qualitatis finitæ: nam omnis huiusmodi qualitas pendet in omni actione sua naturali à supradictis circumstantiis. Tertio rogo, an illa qualitas sit corporea, vel spiritalis. Primum affirmat Paludanus, sed non videtur verisimile: quomodo enim corporea qualitas potest virtute sua naturali efficere formas spirituales, & supernaturales, & miraculosos effectus? Secundum affirmat Capreolus, sed est difficile ad intel-

Virtus
humanitatis
Christi
est qualitas
instrumentalis
supernaturalis.

intelligendum: nam caro Christi erat effectiva miraculorum, & per vocem materialem producebat gratiā in anima: ergo oportere illam qualitatē esse in ipsa carne, vel voce Christi: non potest autē qualitas spiritualis esse in subiecto corporeo, nam vel esset extensa, quod est contra rationem eius, vel tota esset in toto, & tota in singulis partibus, quod videtur repugnare formę dependenti a subiecto in fieri, & in esse, qualis est omnis forma accidentalis. Et preterea, quia qualitas spiritualis non habet naturalem habitudinem ad corpus, nec proportionem cum illo: ergo non potest informare illud, quia forma non potest informare subiectum, nisi sit suę naturę proportionatū: ergo nec potest recipi in illo, quia forma tantum recipitur in eo subiecto, quod informat: unde, propter similem rationem, non potest fides recipi in voluntate, nec charitas in intellectu. Quod vero Capreolus distinguit, dicens, spirituales qualitates non posse recipi in corpore permanentes, posse tamen transire, nihil ad rem pertinet, quia rationes factę a quē de vtroque modo procedunt: & (ut supra dicebam) illa differentia solum potest consistere in maiori quadam duratione, quę parum, aut nihil refert ad minuendam, vel augendam hanc repugnantiam. Quarto argumentor, quia vix concipi potest, quomodo aliqua qualitas sit ex natura sua potens ad expellendos demones, & curandos omnes morbos vno momento sine resistētia, & nō per alterationem aliquam, sed per modum imperij, neque naturali necessitate, sed ad nutum humanę voluntatis. Hęc enim, & similia, quę supradē virtute principali dicebamus, eodem modo procedūt de instrumentalī. Unde formari potest vltima ratio, quia si hęc qualitas inhærebat in carne Christi, sicut ab alijs corporibus expellebat quacunquę agilitudinem, ita posset in corpore Christi impedire omnem contrariam alterationem seu passionem, unde fieret, carnem Christi esse intrinsecē impassibilem.

Nec satis faciet, si quis dicat, noluisse Christum vti illa qualitate ad hunc effectum, quia, si talis effectus est connaturalis illi qualitati, non poterat impediri per voluntatem Christi, vt operantem per suas vires naturales, sed vt instrumentum Verbi: ergo, vel hoc efficiebat per ipsammet qualitatē, quod plane repugnat: vel querenda erit alia qualitas, per quam hic effectus fiat, quod etiam improbabile est. Sic enim facile poterit procedi in infinitum, & illud inconueniens nunquam satis expeditur, quia, iuxta hunc modum, necessario videtur sequi, carnē Christi, iuxta intrinsecam dispositionem suam, fuisse impassibilem, miraculosē autem, & quasi ex diuina virtute, pati potuisse. Vltimō tandem Christus interdū operabatur miracula per vocem, interdum tactu, sputo, vnctione luti: quomodo ergo illa qualitas in hac omnia diffundeatur?

Secundus modus dicendi est, hanc virtutem miraculorum nō esse rem aliquam, vel qualitatem inherētem humanitati, & permanentem in illa: sed esse quendam artificiosum motum, quem Deus imprimebat actionib. illius humanitatis, per quem illas eleuabat ad supernaturales effectus: & hunc motum vocant instrumentariam virtutem. Ita docet Sotus, & multi ex Thomistis, adducti verbis D. Thomę locis citatis, qui interdum ita loqui videtur: hi vero autores non probant suam sententiam, sed explicant exemplū instrumentorum artis, quę ab artifice humano eleuantur per motum artificiosum ad proprium effectum perficiendum, non repugnat autem, Deum simili modo operari.

Sed hęc sententia, vel rem non explicat, vel falsā est, minusque intelligi potest, quam præcedens: rogo enim, quid sit hic motus artificiosus. Si enim nihil reale est receptum in humanitate Christi, aut verbo, vel tactu eius, quod sit veluti principium

Fr. Suarez Tom. I.

actionis miraculosę, sed solum sit supernaturalis efficientia, & concursus Dei, hoc modo, neque explicatur, nec soluitur posita difficultas, quia per illum motum modo explicatum intelligi potest Deum efficere effectum, tanquam per actionem vel concursum suum, non tamen potest intelligi, quid per illum efficiat humanitas, quandoquidem neque est actio, neque aliquid aliud. Si autem per motum artificiosum intelligat hęc opinio aliquid impressum, inherens humanitati, sic est falsa, & minus intelligi potest: quia talis motus, vel esset alteratio, & hoc non, quia oporteret per illum aliquam qualitatem produci, quod iam explosum est: vel esset motus localis, & hoc etiam dici non potest: tum quia sæpe operari potest anima Christi effectum miraculosum per voluntatem suam absque motu locali, aut per vocem absque alio artificioso motu præter illum, qui ex natura rei necessarius est ad formandam vocem, in quo nullum est artificium in ordine ad supernaturalem effectum producendum: motus ergo ille non potest esse virtus instrumentalis. Tum etiam, quia quidquid esse fingatur huiusmodi motus, est quid imperfectius, quam quælibet qualitas: ergo natura sua non potest esse virtus ad agendum supernaturalem effectum: ergo nec per illum eleuari potest humanitas ad hos effectus supernaturales efficiendos. Exemplum autem illud sumptum ex instrumentis rerum artificialium, nihil ad rem hanc explicandam iuvat: quia hęc instrumenta artis mota ab artifice reuera nihil efficiunt proprie, & per se, quod illorum formas, & virtutem superet. Quia per se primō per huiusmodi instrumenta solum fit applicatio, vel expulsio alicuius corporis ab hoc vel illo loco, & motus instrumenti directus, seu gubernatus ab arte, solum ad hoc deferuit, vt hęc introductio, vel expulsio corporis in loco ordinate fiat, vt inde resultent diuersę figurę, per quas res artificiosę constituuntur. Unde fit, vt hic motus non sit propriē ratio, & principium agendi, sed tantum applicatio, & cōditio requisita, vt possit per instrumentum, aliud corpus, hoc vel illo modo mouere: & ideo ex his instrumentis, & ex modo eorum, non potest sumi argumentum ad instrumenta supernaturalia, nec ad virtutem eorum explicandam, in qua difficultate nunc versamur.

Tertio modo explicari solet hęc difficultas ex Caietano & Ferrar. supradē, humanitatem, & in vniuersum, omnem rem creatam eleuari ad efficiendum aliquid, vt instrumentum Dei, non per aliquam rem, vel qualitatem, vel physicum motum, qui humanitati, vel instrumento superaddatur: sed solum, quia ita subordinatur diuinę voluntati, vt per seipsam, vel per suam actionem intimet diuinum imperium, per quod res omnis vel effectus fieri potest. Sed hęc sententia, vel rem non explicat, vel tollit veram, & propriam efficientiam istorum instrumentorum. Interrogo enim, quid sit, intimare diuinum imperium, præsertim circa res, quę cognitione carent, vel circa effectus denno producendos. Velenim solum est, ad præsentiam talis rei, vel actionis naturalis, Deum imperio suo rem efficere, & hunc esse ordinem infallibilem ex Dei pacto, vel promissione, & hoc modo negatur his instrumentis vera actio, & efficientia, & inciditur in opinionem asserentem esse conditiones, sine quibus non fit effectus, & ad quarum præsentiam statim fit, Deo ita disponente, & ordinante: quod tandem concessit Ferrar. 3. contra gent. cap. 102. Vel intimare imperium, est vere exequi, & efficere supernaturale opus iuxta diuinum imperium, & in hoc sensu non explicatur res, sed petitur principium per hunc dicendi modum, hoc enim est, quod inquirimus, quomodo efficiant absque superaddita virtute.

ss 3 Dicen.

*Instru-
mentu
viri-
tus mira-
culorum in
Christi hu-
manitate
quid sit.*

D. Thom.

*Caiet
alenf.*

Dicendum ergo videtur, hanc virtutem instru-
mentalem in Christi humanitate non esse rem, vel
entitatem aliquam, aut intrinsecum modum huma-
nitati additum, illi inhaerentem, ut bene probant,
quae contra primam sententiam, & secundam dicta
sunt: sed esse potentiam obedientialem actiuam in
rebus ipsis existentem, per quam efficere possunt su-
pernaturalia opera, ut instrumenta Dei, ipso concu-
rrent per auxilium vel concursum proportionatum
effectui, & excedentem concursum debitum natu-
rali virtuti creaturae. Hunc modum dicendi indica-
uit D. Thom. in 4. dist. 8. quaest. 2. art. 3. ad quartum,
ubi sic inquit, *Sicut creatura inest obedientia potentia, ut
in ea fiat, quidquid creator disposuerit, ita etiam, ut ea
mediante, fiat, quia est ratio instrumenti.* Eandem rem
docuit Caietan. infra, quaest. 78. artic. 4. & indicauit
Alexand. Alenf. 4. parte, quaest. 34. memb. 5. art. 2. ubi
soluens quoddam argumentum, inter alia sic inquit,
*Cum ergo obicitur, quod virtus creata non potest in ali-
quid, quod est supra communem naturam, dicendum, quod
hoc forte verum est per se, habet tamen ut adiuta a virtute
increata.* Hae autem sententia non aliter probatur,
nisi quia nullam repugnantiam inuoluit, & per se est
verisimilis, & credibilis, & illa posita, non admo-
dum difficile expendiuntur difficultates, quae in hoc
negotio occurrunt. Primum enim, cum Christi hu-
manitas sit res creata, & participatio primi entis, &
illi subordinata, mirum non est, quod sit in potentia
obedientiali actiuam ad agendum omne id, ad quod
fuerit per diuinam voluntatem applicata. Et quod
illud vere ac proprie efficiat adiuta seu eleuata ad a-
gendum per concursum specialem, & supernatura-
lem, accommodatum huiusmodi potentiae obedi-
entiali, & haec applicatio cum illo concursu speciali di-
ci potest motio, seu eleuatio primi agentis. Deinde
constat, in rebus creatis reperiri potentiam obedi-
entialem receptiuam, ut in eis, vel ex eis, Deus faciat,
quidquid non implicat contradictionem: Cur ergo
non reperietur, etiam potentia obedientialis actiuam,
ut efficiant, vel Deus per eas efficiat, quidquid non
repugnauerit ita fieri? Non enim inuoluit hoc ullam
contradictionem, ut non potuerit Deus hoc modo
creaturas instituere: & est maior perfectio, si enim
magis ac perfectius subiicitur omnis creatura Deo,
non tantum ad recipiendum, sed etiam ad agendum.
Tertio, quia vnum corpus sua quantitate non po-
test, nisi vnum locum replere, & tamen per poten-
tiam Dei fieri potest, ut repleat duo loca, nulla illi ad-
dita quantitate: & e contrario, cum duo corpora natu-
raliter simul esse non possint in eodem loco, facit
Deus, ut simul esse possint, non mutatis eorum qua-
ntitatibus, nec raritate, aut densitate, vel alia eorum dis-
positione. Similiter, licet anima natura sua infor-
mare non possit, nisi corpus tantae quantitatatis, facere
potest Deus, ut deus viri corpori maiori, & similiter,
ut vna albedo informet duo subiecta: si ergo ad hanc
omnia est potentia obedientialis in rebus ipsis, cur er-
go non erit, ut ultra naturae terminos agat? Vltimo,
iuxta hanc obedientialem potentiam, eliciunt nostrae
potentiae, intellectus, scilicet, & voluntas, actus superna-
turales quoad substantiam, & interdum sine habiti-
bus, cum diuino auxilio, ut ex materia de gratia sup-
pono. Et similiter iuxta hunc modum intelligitur,
quomodo non sit actio sine virtute agendi, nam vir-
tus agendi est hanc potentia obedientialis actiuam, ap-
plicata ad agendum cum proportionato concursu:
si enim calor, iuxta probabile multorum philoso-
phorum sententiam, est virtus ignis, & suo modo
instrumentum ad producendam formam ignis, ex
eo solum, quod est facultas eius connaturalis (quan-
quam hoc neque augeat, neque immutet caloris perfe-
ctionem) quid mirum, quod humanitas sit virtus, &
instrumentum Dei ad efficienda diuina opera, qua-
tenus illi per hanc potentiam obedientialem subor-
dinata est, & per concursum proportionatum ad has

A actiones eleuatur? Intelligitur etiam iuxta hunc mo-
dum, quomodo dux res, quae ex natura sua non ha-
bent connexionem cause & effectus, possint illam
habere, etiam si nihil addatur cause, seu instrumen-
to, quia, videlicet, secundum obedientialem poten-
tiam capaces sunt illius dependentie, & habitudinis,
& per diuinam voluntatem & concursum altera e-
leuatur, ut sit instrumentum ad aliam efficiendam.

Quod si inquiratur, quid sit in rebus hanc poten-
tia obedientialis actiuam, & quod obiectum habeat,
qualve actiones. Respondetur, non esse aliquid re-
bus distinctum, sed in vnaquaque re creata ipsam
merentitatem per se ipsam esse hanc obedientialem
virtutem, seu potentiam ad agendum ut instrumen-
tum Dei, itaque, sicut calor per se est virtus naturalis
ad calefaciendum, ita etiam per se sit virtus obedi-
entialis ad agendum, v. g. in spiritum: quare ratio obe-
dientialis potentiae nihil addit entitati rei, sed inclu-
ditur in essentiali conceptu entis creati. Extenditur
autem ad omne id, quod non implicat contradictionem,
ut tali modo fiat, & hoc est quasi adaequatum
obiectum eius; cum enim hanc virtutem instrumenta-
ria sit, & non agat nisi in virtute principalis agentis,
pro obiecto habet ipsummet effectum agentis prin-
cipalis, ex cuius virtute & perfectione mensuranda
est perfectio talis effectus seu obiecti, & non ex per-
fectione instrumenti. Actio vero talis potentie obe-
dientialis est ipsamet productio supernaturalis ef-
fectus, per quam pendet a tali instrumento, quae
actio eadem est cum actione principalis agentis, qua-
tenus per tale instrumentum operatur, ut infra ex-
plicabo.

C Sed dicet aliquis. Ergo vnaquaque res creata ha-
bet hanc potentiam innatam ad efficiendas actiones
miraculosas: ergo est absolute potens ad illas agen-
das. Respondetur, hanc potentiam secundum se,
esse quidem innatam, quia non est nisi ipsa entitas
rei: tamen quia modus agendi per illam, & concu-
sus ad hoc necessarius, nec naturalis est, nec rei de-
bitus, ideo illa potentia secundum se sumpta, est ta-
tum remota, nec constituit rem ex natura sua sim-
pliciter potentem ad sic operandum, sed proprie con-
stituit capacitatem, ut eleuari possit a Deo ad huiusmo-
di operandum modum. Et ideo, sicut potentia obedi-
entialis passiva non denominat rem absolute, sed in or-
dine ad Deum, non enim dicemus simpliciter, mater-
iam coeli posse separari a sua forma, licet in ordi-
ne ad Deum sit in potentia obedientiali ad hunc ef-
fectum: sic etiam ab hac potentia obedientiali actiuam
non denominatur res simpliciter potens, sed in
ordine ad Deum. Vnde etiam obiter intelligitur,
quomodo humanitas, vel simile instrumentum, fiat
potens ad miraculose operandum sine sui mutatio-
ne, vel additione vlla, solum quia per Dei volunta-
tem ita ad hoc ordinatur, ut habeat paratum specia-
lem concursum, vel auxilium, per quod eleuatur, &
quasi applicatur ad agendum per hanc potentiam,
quae in re supponitur. Et quamuis nudae sumpta non
denominetur potentem ad operandum, tamen
ut iam applicata a primo agente, & habens paratum
proportionatum concursum, praebet dictam deno-
minationem, quia ut sic, iam est veluti potentia pro-
xima, habens omnia necessaria ad operandum.

SECTIO VI.

*An, & quomodo in rebus creatis sit aliqua vis a-
ctiua obedientialis, ut eleuentur in diuina in-
strumenta.*

Sententia haec de potentia obedientiali actiuam in-
strumentorum Dei, quam superiori sectione pro-
bauimus, & a sufficiente enumeratione eligendam
duximus, ad defendendam communiorum ac ve-
riorem doctrinam de physica efficientia humanita-
tis Christi, & aliorum instrumentorum Dei circa su-
perna.